

Bevarandeplan för Natura 2000-område Borstbäcken

SE 0430141

pSCI beslutat av Regeringen 2002-01

SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12

Bevarandeplanen kungjord av Länsstyrelsen i Skåne län 2005-12-16

Kommun : Eslöv, Sjöbo, Hörby
Läge : Vombsjöns nordsluttning, 11 km NO Sjöbo
Markägare : Enskilda
Areal : 19,7 hektar

Borstbäcken är förutom ett Natura 2000-område också ett område;

- av riksintresse för naturvård M:N84 (4 kap. miljöbalken),
- av riksintresse för kulturmiljövård M:K100,
- med strandskydd
- i dåvarande Malmöhus läns Naturvårdsprogram 1996,
- i Sjöbo kommuns naturvårdsplan 2001,
- i Eslövs kommuns naturvårdsprogram 1996,
- i Sjöbo kommuns Översiktsplan 1992,
- i Eslövs kommuns Översiktsplan 2001,
- som är nyckelbiotop (enligt SVO).

VAD BETYDER NATURA 2000?

Natura 2000-områdena ska bidra till att skyddsvärda naturtyper och arter får ett långsiktigt bevarande. Att en mark brukas på ett lämpligt sätt är i många fall en förutsättning för att skyddsvärda naturtyper och arter ska kunna bevaras. Bevarandeplanen ska peka ut naturvärdena för ett område och beskriva vad som krävs för att värdena långsiktigt ska finnas kvar.

NATURTYPER ENLIGT NATURA 2000

Förekomst och geografisk utbredning av naturtyper (enligt ”Art- och habitatdirektivet” i det europeiska nätverket Natura 2000; tabell 1 och bilaga 1) i Borstbäcken. Arealen vattendrag med akvatiska mossor (3260) är endast skattad och den geografiska utbredningen är inte inritad på kartan i bilaga 1.

Tabell 1. Naturtyper med arealer i Borstbäcken 2002 (Natura 2000-koder inom parentes).

Naturtyp	Areal (ha)
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) **	0,7
Boskog av örtrik typ (9130)	16,4
* Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner (9180)	0,3
* Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade (91E0)	2,3
Totalareal naturtyper (ha):	19,7
* prioriterad naturtyp enligt Natura 2000	
** Borstbäckens areal skattad	

BEVARANDESYFTE OCH BEVARANDEMÅL

Det övergripande bevarandesyftet är att upprätthålla ovan nämnda naturtyper i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen (kontinental region). För Borstbäcken innebär detta följande bevarandemål:

Areal

- Naturtypen örtrika bokskogar (9130) ska utgöra en areal på minst 16 hektar.
- Naturtypen lind-lönnskogarna (9180) ska utgöra en areal på minst 0,3 hektar.
- Naturtypen alluviala lövskogar (91E0) ska utgöra en areal på minst 2 hektar.

Struktur och funktion

- Förekomsten av grova träd ska inte minska och deras kontinuitet ska säkerställas genom att eftersträva en varierad åldersstruktur inom områdets skogar.
- Andelen död ved såsom högstubbar, lågor och grenar ska bevaras och utökas (för att kunna upprätthålla långsiktigt livskraftiga populationer av för naturtyperna typiska arter).
- Andelen bok ska vara minst 50 % i bokskogsnaturtyper.
- Brynzoner mot åker och betesmark, där detta finns idag, ska bibehållas.
- Den interna dynamiken i den alluviala lövskogen ska få utvecklas fritt, så att artrikedomen och arttätheten bevaras.
- Bäckens naturliga hydrologi och dess stabila luftfuktighet ska värnas.
- Bäckens får högst vara påverkad av eutrofiering eller försurning enligt klass 2.

Typiska arter

- En del av de för respektive naturtyp typiska arterna (t ex gulplister, gulsippa, lundarv, lundslok och skogsbingel) ska förekomma i livskraftiga populationer i området.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

BESKRIVNING

Allmän områdesbeskrivning

I de branta sluttningarna norr om Vombsjön skär Borstbäcken djupt ner genom jordlagren och berget går i dagen på flera ställen. Lerskiffrar vilar på en silurberggrund och överlagras av morän. I området finns även ett äldre kalkstensbrott. Sluttningarna norr om Vombsjön består dels av åkermark, dels av ädellövskogar som framförallt brukas konventionellt. Förekomsterna av många rödlistade svampar, mossor, lavar och insekter tyder på en lång skoglig kontinuitet i området. Den varierade åldersstrukturen på skogen med en stor andel död ved och den relativt höga luftfuktigheten gör även området till en god biotop för skalbaggar och mollusker. Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering har pekat ut fyra nyckelbiotoper i området; 1) det örtrika bäckdråget i södra delen med värdefull kärlväxtflora, 2) bokskog centralt med död ved, 3) bäckdal i nordost med lättvittrade skiffrar och bokskog med värdefull kryptogamflora, 4) bäckdal i nordost med grova träd samt värdefull flora och lägre fauna. Flera häckande fågelarter har observerats, såsom försärla, gransångare, grönsångare, större hackspett och svarthätta. Borstbäcken har stora geovetenskapliga och biologiska värden och har även betydelse för det rörliga friluftslivet.

Inom området förekommer den sällsynta lundvivan, som i Sverige endast förekommer i sluttningarna på Vombsjöns nordsida. Lundvivan är förmodligen införd av munkar som fram till 1500-talet hade sin

verksamhet på Övedskloster. På initiativ från markägaren har lundvivan förklarats som naturminne av länsstyrelsen.

Naturtyper

Den dominerande naturtypen bokskog av örtrik typ (9130) har en våraspekt med desmeknopp, gulsippor, ramslök, sloknunneört och vitsippor, som övergår i en sommarflora som domineras av skogsbingel. Längs den fuktiga dalgången i Borstbäcken växer även den sällsynta lundvivan. Övriga arter är bl. a gulplister, harsyra, hässlebrodd, lundgröe, lundslok, skogslysing och skogsstarr. Buskskiktet består av hagtorn, hallon, hassel, humle och hägg. På de översvämmade partierna längs bäcken förekommer ask eller klibbal (91E0) med ett fältskikt av bl. a gullpudra, kirskål, ramslök, skogsstarr, svalört, vitsippor och älgört. Lind-lönnskog (9180) förekommer sporadiskt i en smal remsa längs Borstbäckens övre del samt som ett större parti i norr och har ett trädskikt med ask, bok, ek, fågelbär och lönn. Markvegetationen liknar den i den örtrika bokskogen, men domineras av ramslök. Borstbäcken utgörs av vattendrag med akvatiska mossor (mosstyp; 3260), som endast är svagt solbelyst under sommarhalvåret.

I bilaga 2 redovisas för varje naturtyp de arter i Borstbäcken vars överlevnad inte långsiktigt är säkrad i Sverige enligt "Rödlistade arter i Sverige 2000" fastställt av Naturvårdsverket den 10 maj 2000.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GYNNSAM BEVARANDESTATUS

Ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och den som äger eller brukar en mark är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett områdes värdefulla livsmiljöer och arter ska finnas kvar.

Skoglig kontinuitet, varierad åldersstruktur på skogen, samt förekomst av strukturer såsom grova träd och död ved är förutsättningar för att uppnå och bibehålla höga naturvärden i områdets naturtyper. Olika strukturer, såsom grova träd, död ved och träd i olika nedbrytningsstadier, är betydelsefulla för en hög biologisk mångfald med ett antal sällsynta och hotade arter. En förutsättning för att uppnå en långsiktigt gynnsam bevarandestatus är en obruten kontinuitet av grova träd, död ved och trädsocklar. Bäckens naturliga hydrologi med avseende på vattenföring och flödesdynamik ska värnas. Vattenkvaliteten ska vara god med låg grad av antropogen påverkan. Endast svag fragmentering får förekomma i form av dämmen, vandringshinder, rensning etc. En opåverkad strandskog är av betydelse för moderat ljusinstrålning, hög luftfuktighet, låg erosions- och sedimentationsrisk. I naturtyper med gynnsam bevarandestatus ska de för naturtypen typiska arterna förekomma i långsiktigt livskraftiga populationer.

Ytterligare information om naturtyper i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under rubrikerna "Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus" och "Ekologiska krav". Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

RISK FÖR SKADA

De största riskerna för områdets naturtyper är:

- avverkning av grova träd och bortplockning av död ved
- förändring av hydrologin i eller utanför området
- övergödning eller annan förorening av grund- och ytvatten
- gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar
- bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring i angränsande områden

Skogsbruk i form av avverkningar av grova träd och bortplockning av död ved leder till att strukturer och funktioner som är förutsättningar för att bibehålla höga naturvärden, som fortfarande finns kvar i Borstbäcken, försvinner. Vid större avverkningar eller gallringar förändras klimatet drastiskt från en skuggig miljö med relativt hög luftfuktighet till en ljusare och torrare miljö. Dock är förhållanden i naturliga lövskogar dynamiska och som regel är dessa skogar något öppnare och ljusare än konventionellt skötta, likåldriga skogar. Många av de karaktäristiska organismerna har krav på en ljusare och varmare miljö för att kunna överleva i livskraftiga populationer, än vad en sluten skog kan ge. Delar av skogarna kan komma att kräva återkommande röjningar för att behålla sina naturvärden.

Konventionellt skogsbruk innebär i sig slutavverkning, som leder till fragmentering av de ingående naturtyperna. Förhållandena i de resterande ytorna kan förändras så drastiskt att förutsättningarna för ett gynnsamt bevarande av de för naturtyperna typiska arterna försvinner. Långtgående fragmentering av naturtyperna leder till små, isolerade populationer av hotade och sällsynta arter, som löper större risk för utdöende och har minskade möjligheter till återkolonisation. Alla former av skogsbruk ska undvikas där skogen är flerskiktad och har en varierad åldersstruktur om skogen fritt ska kunna utvecklas vidare mot ett ursprungligt, naturskogsliknande tillstånd. Dock kan löpande röjningar av sly som inte är bok vara nödvändiga för att bibehålla den örtrika bokskogen som naturtyp. Det är även viktigt att lämna brynen utan skötsel för att minimera de negativa effekterna av kantonerna. Naturvårdsinriktade gallringar kan däremot tillåtas för att återskapa en flerskiktad, olikåldrig skog med naturlig föryngring och för att gynna bokplantorna. I skogarna som angränsar till Natura 2000-området Borstbäcken bedrivs idag konventionellt skogsbruk med slutavverkningar. Eftersom området utgörs av en smal remsa på mellan 20–140 meters bredd blir kanteffekterna och påverkan på området förhållandevis stora. Granskogen närmast ravinen bör eventuellt i framtiden ersättas med lövskog. Det är även viktigt att lämna brynen mot angränsande öppna marker utan skötsel för att minimera de negativa effekterna av kantonerna.

Hydrologin i Borstbäcken bör följa den naturliga årtidsvariationen för att bibehålla en hög luftfuktighet vilket gynnar flera av de sällsynta och hotade arterna. Skogsavverkningar i bäckens närhet kan medföra en stark negativ påverkan på ljusinstrålningen, luftfuktigheten och öka risken för erosion och sedimentation. Borstbäcken får sitt vatten från den uppströms liggande Sjömossen där utförda förändringar kan påverka hydrologin nedströms. Hela området påverkas även av en ständig tillförsel av näringsämnen från närliggande åkrar och genom det atmosfäriska kvävenedfallet.

Ytterligare information om naturtyper i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under rubriken ”Hotbild”. Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

BEDÖMNING AV BEVARANDESTATUS

Vid fältbesök 2002 konstaterades bevarandestatusen för områdets naturtyper (tabell 2).

Tabell 2. Bevarandestatus för naturtyperna (Natura 2000-koder) 2002 i Borstbäcken.

Naturtyp	Bevarandestatus 2002
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)	Gott bevarande
Boskog av örtrik typ (9130)	Mycket gott bevarande
* Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner (9180)	Gott bevarande
* Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade (91E0)	Gott bevarande
* prioriterad naturtyp enligt Natura 2000	

SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område.

Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten har markägaren rätt till ersättning. Mer information finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Skydd

Omgivande marker ska skyddas mot exploatering, grundvattensänkande åtgärder mm med stöd av gällande lagstiftning (plan- och bygglagen, miljöbalken m fl. lagar).

Bevarandeåtgärder

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områdena och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå dessa mål är ett gott samarbete mellan staten och den/dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare/arendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen. Mer information om regler, ansvar och ersättningar i samband med Natura 2000 finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Löpande skötsel

- Skogsskötseln inom Natura 2000-området ska vara naturvårdsinriktad. Vissa delar av bokskogarna längs Borstbäcken bör dock lämnas för fri utveckling mot ett naturskogslignande tillstånd, dvs. ingen avverkning av grova träd, gallring eller bortstädning av död ved bör förekomma. Naturlig föryngring bör eftersträvas och andelen bok bör vara minst 50 %.
- De partier med bok som inte är flerskiktade bör ha en naturvårdsinriktad skötsel, där försiktiga röjningar, gallringar och plockhuggningar skapar en relativt öppen, flerskiktad lövskog. Ingen avverkning av grova träd, döda träd eller bortstädning av död ved bör förekomma. Målet är att återskapa en olikåldring, flerskiktad skog med varierad artsammansättning och goda förutsättningar för självföryngring, där bl. a kontinuiteten av grova träd och död ved säkerställs.
- De unga al- och askdominerade skogspartierna bör, så långt det är möjligt, lämnas för fri utveckling mot ett naturskogslignande tillstånd, dvs. ingen avverkning av äldre träd, gallring eller bortstädning av död ved bör förekomma.
- Befintlig gran bör på sikt ersättas med lövskog.
- Uppkommande plantor av gran i området bör tas bort.
- Röjningar, gallringar osv. bör ske med stor försiktighet så att den känsliga lundfloran och hydrologin i området inklusive bäcken inte tar skada eller förändras.

VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ

Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra.

När det gäller åtgärder på skogsmark ska markägare istället kontakta Skogsvårdstyrelsen.

UPPFÖLJNING

1. Kontroll av naturtypernas areal, struktur och funktion och typiska arter vart 5-6 år.
2. Inventering av hotade/sällsynta arters (bilaga 2) förekomster ska utföras.
3. Sammanställning och utvärdering av skydd och meddelade tillstånd.

ÖVRIGT

Bevarandeplanen gäller tills vidare. Bevarandeplanen kommer att revideras om ny kunskap ger anledning till det.

Bevarandeplanen reglerar inte nuvarande verksamhet vad gäller jakt.

REFERENSER

- Blomberg P. 2000. Skyddsvärda trädmiljöer i Skåne för bevarandet av den biologiska mångfalden. Naturskyddsföreningen i Skånes. Copy Quick i Malmö AB.
- Gärdenfors U. (ed.) 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Löfroth M. (ed.) 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverket. Naturvårdsverket förlag.
- Naturvårdsplan i Skåne, del Malmöhus län. 1996. Länsstyrelsen i Malmöhus län.
- Nordiska Ministerrådet 1994. Vegetationstyper i Norden. (ed. Lars Pålsson). TemaNord 1994:665. Nordiska Ministerrådets sekretariat.
- Översiktsplan för Sjöbo kommun. 1992.

Bilagor

1. Naturtyper enligt Natura 2000 i Borstbäcken 2002
2. Rödlistade arter i Borstbäcken

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län

Planförfattare: Gabrielle Rosquist.

Senast reviderad 2005-12-09 av Anette Cerne

Bilaga 2

Borstbäcken – Rödlistade arter
(SE 0430141)

Artgrupp	Hotkategori	Namn	Vetenskapligt namn
- Kärleväxter	NT	skogssvingel	<i>Festuca altissima</i>
	NT	skogslysing	<i>Lysimachia nemorum</i>
	VU	lundviva	<i>Primula elatior</i>
	VU	fläcklungört (6)	<i>Pulmonaria officinalis</i>
- Svampar	NT	vedåkerskivling (2)	<i>Agrocybe firma</i>
	NT	jättekamskivling (3)	<i>Amanita ceciliae</i>
	NT	gulprickig vaxkivling	<i>Hygrophorus chrysodon</i>
	NT	rödflammig tråding	<i>Inocybe godeyi</i>
	NT	rödbandsrisk (3)	<i>Lactarius rubrocinctus</i>
		rostfjällskivling (3)	<i>Lepiota fulvella</i>
	NT	igelkottsröksvamp (3)	<i>Lycoperdon echinatum</i>
		filtfotsbrösking (3)	<i>Marasmius torquescens</i>
	NT	dofhätta (3)	<i>Mycena diosma</i>
		gulfotshätta (3)	<i>Mycena renati</i>
	EN	stor tratticka (3)	<i>Polyporus badius</i>
	EN	stenticka (3)	<i>Polyporus tuberaster</i>
	NT	fjällsopp (3)	<i>Strobilomyces strobilaceus</i>
- Lavar	NT	bokkantlav (3,4)	<i>Lecanora glabrata</i>
	NT	stor knopplav (3)	<i>Biatora sphaeroides</i>
	NT	bokvårtlav (3,4)	<i>Pyrenula nitida</i>
- Mossor	NT	förmossa (5)	<i>Cinclidotus fontinaloides</i>
	VU	västlig husmossa (5)	<i>Loeskeobryum brevirostre</i>
	NT	bokfjädermossa	<i>Neckera pumila</i>
	NT	rödtandad hättmossa (5)	<i>Orthotrichum pulchellum</i>

Bilaga 2 fortsättning

Borstbäcken – Rödlistade arter

(SE 0430141)

Artgrupp	Hotkategori	Namn	Vetenskapligt namn
- Fjärilar	NT	gulryggig fältmätare	<i>Ecliptopera capitata</i>
	NT	springkornfältmätare	<i>Xanthorhoe biriviata</i>
- Tvåvingar		liten lundpuckeldansfluga (1)	<i>Oedalea tibialis</i>
- Skalbaggar	NT		<i>Alveonota rufotestacea (1)</i>
	NT	bokoxe	<i>Dorcus parallelipedus (1)</i>
	VU		<i>Hydraena nigrita (1)</i>
	NT		<i>Hydroporus absoletus (1)</i>
	NT		<i>Microscydmus nanus (1)</i>
	NT		<i>Nemadus colonoides (1)</i>
	NT		<i>Plectophloeus nubigena (1)</i>
	VU		<i>Plegaderus dissectus (1)</i>
	VU		<i>Riolus cupreus (1)</i>
- Mollusker	NT	tvåtandad spolsnäcka (1)	<i>Balea biplicata</i>
EN Starkt hotad			
VU Sårbar			
NT Missgynnad			
Källorna 1-5 (enl Naturskyddsföreningen i Färs):			
1: Mikael Sörensson, Lund 1995. Faunan av ryggradslösa djur i Borstbäcksravinen och rekommendationer för områdets framtida utveckling.			
2: Förteckning över Skånes svampar (Sven-Åke Hansson & Bernt Hägg), Puggehatten, suppl. 5. Lund 2000.			
3: Artdatabanken 2001.			
4: Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering nr 135 & 153.			
5: Nils Kronberg, Botaniska muséet, Lund, muntligen till Rune Gerell.			
6: Sjöbo kommuns naturvårdsplan 2001.			
2002-04-19 Gabrielle Rosquist, rev. 2005-12-03 av Anette Cerne			

